

Sygn. akt III U 1035/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Lucyna Oleszek

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Radochońska

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2014 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy (...) s.c.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

przy udziale zainteresowanych: (...) s.c. i A. K. (1)

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia

na skutek odwołania (...) s.c.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 22 maja 2013 r. **nr** (...)

z m i e n i a zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż zainteresowana A. K. (1) nie podlegała ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) s.c. A. Ł. (1) P. K. (1) w okresie od 1 marca 2012 r. do 31 lipca 2012 r.

Sygn. akt III U 1035/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 16 czerwca 2014 r.

Decyzją z dnia 22 maja 2013 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. stwierdził, iż ubezpieczona A. K. (1) jako pracownik podlegający ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu u płatnika składek (...) S.C. A. Ł. (1) P. K. (1) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu w okresie od dnia 1 marca 2012r. do dnia 31 lipca 2012r.

W podstawie prawnej decyzji organ rentowy powołał przepisy art. 83 ust. 1 pkt 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt. 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust.1, art. 13 pkt. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.).

W uzasadnieniu zaś wskazano, iż zgodnie z powołanymi przepisami ustawy systemowej obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu chorobowemu podlegają, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. Pracownicy podlegają tym obowiązkowym ubezpieczeniom od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Organ rentowy wskazał ponadto, iż z analizy dokumentacji wynika, że A. K. (1) została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia, przez płatnika – (...) s.c. A. Ł. (1) P. K. (1), od dnia 1 marca 2012 r. do dnia 31 lipca 2012 r. Natomiast w dniu 25 stycznia 2013 r. na wniosek A. Ł. (1) wszczęto postępowanie w sprawie ustalenia obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia zainteresowanej A. K. (1) przez spółkę (...) s.c. A. Ł. (1) P. K. (1). W związku z tym postępowaniem wspólnicy Spółki zostali zobowiązani do złożenia dokumentów na potwierdzenie nawiązania stosunku pracy. Następnie na podstawie dołączonej dokumentacji tj.: świadectwa pracy z dnia 8 stycznia 2013 r. potwierdzającego okres zatrudnienia ubezpieczonej u płatnika od dnia 1 marca 2012 r. do dnia 31 lipca 2012 r., umowy o pracę z dnia 28 lutego 2012 r., zawartej na czas nieokreślony na stanowisku – pracownika administracyjno-biurowego, umowy spółki cywilnej (...) s.c. zawartej dnia 19 września 2008 r., zakresu obowiązków pracownika administracyjno-biurowego, list płac i list obecności za miesiące od marca do lipca 2012 r., informacji z Urzędu Skarbowego oraz zeznań świadków wydano zaskarżoną decyzję

Odwołanie od tej decyzji złożył wnioskodawca A. Ł. (1) – wspólnik (...) s.c. wnosząc o jej zmianę i stwierdzenie, że zainteresowana A. K. (1) nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom jako pracownik spółki.

Zaskarżonej decyzji zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż ubezpieczona A. K. (1) wykonywała pracę na podstawie umowy o pracę w okresie od dnia 1 marca 2012 r. do dnia 31 lipca 2013 r. w spółce (...) s.c. Nadto zarzucił naruszenie art. 77 k.p.a. poprzez niedostateczne rozpatrzenie całości materiału dowodowego i przeprowadzenie wybiórczego postępowania dowodowego.

Uzasadniając swoje odwołanie wnioskodawca stwierdził, iż A. K. (1) nigdy nie wykonywała pracy na podstawie umowy o pracę w spółce (...) s.c., natomiast dokumenty świadczące o nawiązaniu stosunku pracy przedłożone do ZUS są pozorne. A. K. (1) została zatrudniona przez P. K. (1) – jednego ze (...) s.c., jednak nigdy nie wykonywała pracy w zakresie wskazanym w pozornej umowie o pracę. Zatrudnienie A. K. (1), która jednocześnie jest żoną jednego z byłych wspólników spółki, miało na celu jedynie czerpanie korzyści z ubezpieczenia społecznego przez fikcyjnie zatrudnioną, która niedługo po zawarciu umowy zaszła w ciążę i otrzymywała 100% zasiłku chorobowego i macierzyńskiego, mając tym samym źródło utrzymania kosztem podatników i płatników składek.

Ponadto w ocenie wnioskodawcy postępowanie dowodowe przeprowadzone przez organ rentowy ma poważne braki i prowadzi do premiowania osoby, która nigdy nie pracowała. Zeznania świadków będące podstawą zaskarżonej decyzji nie są wystarczające do ustalenia prawidłowego stanu faktycznego. Podniósł także, iż materiał zebrany w sprawie powinien być kompletny, tj. dotyczący wszystkich okoliczności faktycznych, które mają znaczenie w sprawie. Mimo iż w piśmie z dnia 25 stycznia 2013 r. zawiadomił Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. Inspektorat w Z., iż umowa o pracę zawarta pomiędzy spółką (...) s.c. a A. K. (1) może być fikcyjna, organ rentowy nie podjął się zbadania tej sprawy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podnosząc iż zaskarżona decyzja została wydana na podstawie powołanych w niej przepisów prawnych i po wyjaśnieniu wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

W uzasadnieniu organ rentowy odwołał się do stanowiska zawartego w zaskarżonej decyzji i podniósł, iż z analizy posiadanej dokumentacji wynika, że ubezpieczona A. K. (1) została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia, przez płatnika – (...) s.c. P. K. (1) A. Ł. (1) od dnia 1 marca 2012 r. do dnia 31 lipca 2012 r. Ustalenia tego dokonano w związku z wnioskiem A. Ł. (1) z dnia 25 stycznia 2013 r., który zakwestionował istnienie obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia A. K. (1) przez spółkę (...) s.c.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 19 września 2008 r. wnioskodawca A. Ł. (1) i zainteresowany P. K. (1) zawarli umowę spółki cywilnej pod firmą (...) S.C. Spółka założona przez wspólników obejmowała prowadzenie działalności w zakresie handlu detalicznego i hurtowego artykułami przemysłowymi i spożywczymi oraz eksport i import danych artykułów. W praktyce sprowadzała się do prowadzenia gorzelnii w miejscowości Ł. nr 39 i polegała na destylowaniu i rektyfikowaniu spirytusu. Wcześniej od dnia 8 września 2008 r. tę gorzelnię prowadził zainteresowany P. K. (1). Gorzelnia została wydzierżawiona przez wspólników na 10 lat, z tego tytułu płacili czynsz dzierżawny.

Zgodnie z § 7 umowy spółki cywilnej zainteresowany P. K. (1) został powołany jako Prezes Zarządu Spółki. Ponadto w § 5 umowy wspólnicy postanowili, że to P. K. (1) będzie m.in. reprezentował spółkę na zewnątrz, prowadził nadzór merytoryczny spółki i będzie odpowiadał za zawieranie umów. Działalność spółki została rozpoczęta w dniu 1 października 2008 r., a zakończona w dniu 31 lipca 2012 r.

Decydując się na prowadzenie wspólnej działalności wspólnicy ustalili, że wnioskodawca A. Ł. (1) wyłoży przede wszystkim środki na dalsze prowadzenie gorzelnii (zakupił m.in. pompy i podajniki do zboża), a zainteresowany P. K. (1) wniesie do spółki swoją pracę. Między sobą wspólnicy rozliczali się sami, wnioskodawca prowadził w tym zakresie własne zapisy i notatki. Natomiast wszelkich rozliczeń z osobami i firmami, z którymi spółka prowadziła interesy dokonywało Biuro (...) w C.. Na podstawie rozliczeń tego biura tak w zakresie stosunków z kontrahentami, jak i co do zatrudnionych pracowników wspólnicy dokonywali przelewów i wypłat ze środków spółki. Spółka miała odrębny rachunek bankowy, do którego obaj wspólnicy mieli dostęp.

W 2011 r., kiedy zaczęły się nieporozumienia między wspólnikami ustanowili oni w banku wymóg podwójnej autoryzacji, tak aby żaden z nich bez wiedzy drugiego nie mógł dokonywać wypłat z konta.

Dowód: 1. akta kontroli ZUS O/B.:

- pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w C. z dnia 19 lutego 2013 r.

- pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w J. z dnia 8 lutego 2013 r.

- wykaz z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 stycznia 2013 r.

- umowa spółki cywilnej (...) s.c. z dnia 19 września 2008 r.

2. zeznania stron:

- wnioskodawcy A. Ł. (nagranie rozprawy z dnia 11 kwietnia 2014 r. - 27 min.)

- zainteresowanego P. K. k. 110

- zainteresowanej A. K. k. 109

Ponadto Sąd ustalił, że praca w gorzelnii związana z produkcją spirytusu głównie ze zboża wiązała się przede wszystkim z obsługą aparatury i urządzeń do destylacji.

Wspólnicy w związku z pracą gorzelnii mieli zawartą umowę na dostawę spirytusu przede wszystkim dla firmy (...) w L.. W praktyce spółka sprzedawała też spirytus innym firmom. Zakupem towaru - zboża do przetwórstwa w większej ilości tj. 100-200 ton zajmował się wnioskodawca A. Ł. (1), robił to zwykle na giełdzie rolnej. Natomiast zainteresowany

P. K. (1) zamawiał mniejsze ilości zboża oraz melasę. Odpowiadał też za transport wyprodukowanego spirytusu oraz przekazanie dokumentacji,
m. in. faktur do biura rachunkowego.

Do prac w gorzelnii przy produkcji w byli zatrudnieni, na podstawie umowy o pracę, pracownicy: J. R. (1) - kierowca, T. W. (1) - aparatowy i A. K. (3) - palacz. Swoje obowiązki wykonywali ono w pomieszczeniu produkcyjnym, pracowali przeważnie na jedną zmianę, za najniższym wynagrodzeniem. Natężenie prac w gorzelnii było od żniw tj. od lipca każdego roku, w kolejnych miesiącach produkcja zależała od ceny zboża. W okresach kiedy nie było towaru do produkcji wykonywano bieżące remonty, wymiany części aparatury. W pracy gorzelnii nie było dłuższych przestoju. Ponadto zarówno wnioskodawca, jak i zainteresowany uczestniczyli w miarę potrzeby w pracach przy produkcji. Wnioskodawca 1-2 w tygodniu przyjeżdżał do gorzelnii, pomagał przy usuwaniu awarii sprzętu, kupował części.

Równocześnie okazało się, że w pracach P. K. (1) pomagała jego żona A. K. (1). Pochodzi ona z rodziny, która od lat zajmowała się prowadzeniem gorzelnii. Jest zorientowana w zasadach produkcji oraz obsługi urządzeń do produkcji spirytusu. Niemniej jej praca sprowadzała się przede wszystkim do pomocy przy czynnościach biurowych. Przygotowywała listy obecności dla pracowników, kompletowała i przekazywała do biura rachunkowego faktury i rozliczenia z klientami. Te prace wykonywała w biurze, które oprócz pomieszczenia produkcyjnego znajduje się w budynku gorzelnii. Przez pracowników firmy (...) była uważana za kierowniczkę.

Z racji wykonywania tych prac zainteresowana była zgłoszona do ubezpieczenia społecznego oraz zdrowotnego jako osoba współpracująca u płatnika składek (...) s.c. A. Ł. (1) P. K. (1) w okresie od 15 stycznia 2010 r. do 29 lutego 2012 r. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ustalono wówczas na kwotę:

- 1.035,14 zł (styczeń 2010 r.),
- 3.000,- zł (luty-czerwiec 2010 r.),
- 1.258,06 zł (lipiec 2010 r.),
- 647,81 zł (luty 2011 r.),
- 2.015,40 zł (marzec-grudzień 2011 r.),
- 2.115,60 zł (styczeń-luty 2012 r.).

Równocześnie z tego tytułu zainteresowana uzyskiwała prawo do zasiłku chorobowego w okresie od 14 lipca 2010 r. do 18 września 2010 r. (5.738,29 zł), a następnie zasiłku macierzyńskiego w okresie od 19 września 2010 r. do 19 lutego 2011 r. (13.288,66 zł).

Sąd ustalił też, iż zainteresowana A. K. (1) zgodnie z treścią umowy o pracę zawartą w dniu 28 lutego 2012 r. ze spółką (...) s.c. P. K. (1) A. Ł. (1) zobowiązała się do wykonywania pracy na stanowisku pracownika administracyjno-biurowego od dnia 1 marca 2012 r. na czas nieokreślony. Wynagrodzenie zainteresowanej ustalono na 4.000 zł brutto, a czas pracy na 8 godzin. Do zakresu obowiązków zainteresowanej należało między innymi prowadzenie akt osobowych pracowników, prowadzenie ewidencji urlopów wypoczynkowych i czasu pracy pracowników, prowadzenie spraw kadrowych oraz dokumentacji kadrowej zakładu pracy, prowadzenie spraw związanych z gospodarką drukami, formularzami oraz materiałami biurowymi, prowadzenie archiwum zakładowego, wykonywanie czynności z zakresu obsługi sekretariatu, zestawienie

i przekazywanie informacji wymaganych przez urzędy takie jak Urząd Celny, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Urząd Marszałkowski, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, oraz przekazywanie dokumentacji do biura rachunkowego. Ten stosunek pracy ustał

w dniu 31 lipca 2012 r. w wyniku rozwiązania na mocy porozumienia stron na podstawie art. 30 § 1 pkt. 1 k.p. Niemniej świadectwo pracy zostało wydane zainteresowanej w dniu 8 stycznia 2013 r. i podpisane przez P. K. (1) oraz opieczęto pieczęcią nieistniejącej już spółki (...) s.c. Za okres zatrudnienia zainteresowanej A. K. (1)

od umówionego wynagrodzenia, została naliczona zaliczka na podatek dochodowy oraz składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. W okresie tego zatrudnienia zainteresowana nie chorowała, nie korzystała też z zasiłku macierzyńskiego.

Dowód: 1) akta kontrolne ZUS O/B.:

- umowa o pracę zainteresowanej z dnia 28 lutego 2012 r.
- zakres obowiązków pracownika administracyjno-biurowego,
- świadectwo pracy z dnia 8 stycznia 2013 r.,
- PIT-11 za 2012 r.,
- listy płac za marzec-lipiec 2012 r.,
- listy obecności za marzec-lipiec 2012 r.,

2) pisma ZUS O/B. z dnia 2 grudnia 2013 r. - k. 64 i 21 maja 2014 r. k. 122

3) zeznania świadka A. K.

(nagranie posiedzenia z dnia 12 grudnia 2013 r. - 6 min.)

4) zeznania stron:

- wnioskodawcy A. Ł. (nagranie rozprawy z dnia 11 kwietnia 2014 r. - 27 min.)
- zainteresowanego P. K. k. 110
- zainteresowanej A. K. k. 109

Równocześnie Sąd ustalił, że od końca 2011 r. pomiędzy (...) s.c. istniały już nieporozumienia związane z wzajemnymi rozliczeniami. Okazało się że gorzelnia nie przynosi spodziewanych rezultatów. Kolejnym źródłem konfliktu okazało się zatrudnienie zainteresowanej A. K. (1) za stosunkowo wysokim wynagrodzeniem. Zatrudnienie to miało umożliwić zaciągnięcie kredytu bankowego, który miał być przeznaczony na dalsze utrzymanie gorzelni. Faktycznie jednak nie było pieniędzy na wypłatę zainteresowanej umówionego wynagrodzenia, nie otrzymała ona też kredytu, a pracownicy gorzelni od lutego 2012 r. nie mieli wypłacanych wynagrodzeń. Żaden ze wspólników nie odprowadził też należności związanych z zaliczką na podatek dochodowy oraz składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne pracowników. Wcześniej, zgodnie z ustaleniami wspólników, na podstawie wyliczeń biura rachunkowego każdy z nich za siebie opłacał wszystkie należności związane z podatkami i składkami ubezpieczeniowymi. Natomiast przeważnie wnioskodawca regulował należności dotyczące pracowników. W związku z konfliktem wspólników po stronie spółki w 2012 r. powstały zadłużenia tak wobec Urzędu Skarbowego, jak i ZUS. Próba porozumienia się wspólników polegająca na uregulowaniu zadłużeń spółki ze środków uzyskanych ze sprzedaży urządzeń gorzelni nie powiodła się.

Dowód: 1) zeznania świadka A. K.

(nagranie posiedzenia z dnia 12 grudnia 2013 r. - 6 min.)

2) zeznania stron:

- wnioskodawcy A. Ł. (nagranie rozprawy z dnia 11 kwietnia 2014 r. - 27 min.)
- zainteresowanego P. K. k. 110

- zainteresowanej A. K. k. 109

Sąd ustalił też, że w odpowiedzi na pismo wnioskodawcy A. Ł. (1) z dnia 16 października 2012 r. organ rentowy zarządził przeprowadzenie kontroli doraźnej celem ustalenia istnienia obowiązku ubezpieczenia A. K. (1) w związku z jej zgłoszeniem do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia od dnia 1 marca 2012 r. do dnia 31 lipca 2012 r. w spółce (...) s.c. W ramach postępowania wyjaśniającego przeprowadzono dowody z dokumentacji dotyczącej zatrudnienia zainteresowanej, jak też przesłuchano świadków - pracowników gorzelnii J. R. (1) i T. W. (1). Płatnicy składek nie brali czynnego udziału w tym postępowaniu administracyjnym, mimo prawidłowego zawiadomienia.

Według ustaleń organu rentowego J. R. (1) zatrudniony był jako pracownik fizyczny, a T. W. (1) jako aparatowy, natomiast A. K. (1) i P. K. (3) jako kierownicy gorzelnii. Urzędowali oni w biurze, które mieści się w budynku gorzelnii. W biurze przebywali zwykle A. K. (1) i P. K. (1), czasem też A. Ł. (1). A. K. (1) zajmowała się dokumentacją, przynosiła do podpisu listy płac i listy obecności.

Organ rentowy uznając zeznania świadków za wiarygodne, logiczne, konsekwentne, zbieżne ze sobą oraz znajdujące potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym a także w oparciu o dowody z dokumentów w postaci zarówno dokumentów ubezpieczeniowych, jak i dokumentów sporządzonych dla celów podatkowych oraz w związku z zawarciem stosunku pracy, wydał zaskarżoną decyzję i stwierdził, iż A. K. (1) podlega do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia u płatnika (...) s.c. P. K. (1) A. Ł. (1), od 1 marca 2012 r. do 31 lipca 2012 r. zgodnie z przepisami art. 6 ust. 1 pkt.1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt. 1 cytowanej ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Dowód: 1) akta kontrolne ZUS O/B.:

- wniosek o przeprowadzenie kontroli doraźnej z dnia 10 grudnia 2012 r.,
- zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego z dnia 25 stycznia 2013 r.,
- protokoły przesłuchania świadków J. R. i T. W. z dnia 26 kwietnia 2013 r.

D. powyższych ustaleń Sąd oparł się na dowodach z dokumentów dotyczących okresu ewentualnego zatrudnienia zainteresowanej A. K. (1) w firmie (...) S.C. oraz protokołów zawierających zeznania świadków J. R. i T. W. złożonych w charakterze świadka na potrzeby postępowania administracyjnego. Ponadto Sąd w całości uwzględnił zeznania świadka A. K. złożone w nin. postępowaniu. Dokumenty oraz zeznania świadków wskazują, że zainteresowana A. K. (1) wykonywała prace administracyjno-biurowe w gorzelnii. Natomiast na podstawie tych dowodów nie sposób ustalić okoliczności, w jakich doszło do zawarcia umowy o pracę oraz sposobu jej realizacji, w tym wysokości umówionego dla zainteresowanej wynagrodzenia. Wbrew zarzutom wnioskodawcy J. S. uczestnik, co do zasady, jest konsekwentny w swoich zeznaniach. Różnice w wysokości otrzymywanych wynagrodzeń i zasiłków nie są na tak istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, jak wskazuje wnioskodawca. Uczestnik nieprzerwanie od ponad 4 lat twierdzi, że nigdy nie otrzymał premii czy nagrody przewyższającej pensję zasadniczą, jednorazowo najwięcej otrzymał ok. 1.000,- zł.

Równocześnie Sąd uznał, że zeznania wnioskodawcy A. K. (3) oraz zainteresowanych P. K. (1) i A. K. (1) jedynie w części zasługują na uwzględnienie. W ocenie Sądu zainteresowana, podobnie jak wspólnicy spółki pojawiała się w gorzelnii i podejmowała różne czynności biurowe, przy czym robiła to w zasadzie przez cały okres funkcjonowania spółki bez względu na podstawę swojego ubezpieczenia społecznego. Na prawdzie polegają zeznania zainteresowanych, iż umowę o pracę od marca 2012 r. zawarli w celu umożliwienia zaciągnięcia przez A. K. (5) kredytu bankowego. To dlatego, mimo kłopotów finansowych, ustalono jej stosunkowo wysokie wynagrodzenie. Równocześnie Sąd uznał, że wnioskodawca A. K. (3) nie musiał brać udziału w zawieraniu umowy o pracę z A. K. (1), takie uprawnienie wspólnicy zastrzegli w umowie dla P. K. (1). Podważanie przez wnioskodawcę ważności zawartej umowy

o pracę jest przede wszystkim efektem konfliktu jaki nadal istnieje między byłymi już współnikami.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy (...) S.C. w ustalonym stanie faktycznym okazało się o tyle zasadne, że skutkuje zmianą zaskarżonej decyzji organu rentowego.

Na wstępie wskazać należy, iż zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r., o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U.

z 2013 r. poz. 1442 ze zm.) – Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności zgłaszania do ubezpieczeń społecznych oraz przebiegu ubezpieczenia. Te decyzje mogą więc mieć zarówno charakter pozytywny, jak i negatywny tzn. mogą odnosić się tak do ustalenia istnienia obowiązku ubezpieczenia, jak i nieistnienia takiego obowiązku. W razie sporu dotyczącego obowiązku ubezpieczeń społecznych Zakład wydaje decyzję osobie zainteresowanej oraz płatnikowi składek.

Równocześnie należy przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym podlegają pracownicy od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku. W świetle powyższego przepisu podstawową przesłanką objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi jest posiadanie statusu pracownika. Pracownikiem zostaje się natomiast przez nawiązanie stosunku pracy. W rozumieniu przepisu art. 8 ust. 1 cyt. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 2 k.p. - za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy tj. osobę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. Z kolei zgodnie z przepisem art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. I choć przepis ten nie zawiera definicji umowy o pracę, to na jego podstawie należy wyróżnić sześć istotnych elementów, które z jednej strony statuują stosunek pracy, a z drugiej odróżniają go od innych stosunków cywilnoprawnych. Do tych podstawowych składników umowy o pracę należą: dobrowolność zawarcia umowy o pracę, zarobkowy cel, osobisty charakter świadczenia pracy, podporządkowanie pracownika pracodawcy, ponoszenie ryzyka osobowego, gospodarczego i ekonomicznego przez pracodawcę oraz ciągłość świadczenia pracy.

Badając ważność umowy o pracę konieczne jest ustalenie istnienia wskazanych elementów, bez względu na nazwę umowy nadaną przez strony. Ponadto ważne jest zbadanie celu i zamiaru stron zarówno przy nawiązywaniu umowy, jak i analiza całego czasokresu jej trwania. Dla bytu stosunku pracy nie jest wystarczające formalne zawarcie umowy o pracę i dopełnienie wszystkich z tym związanych czynności, także dotyczących zgłoszeń do ubezpieczenia społecznego, lecz konieczne jest faktyczne realizowanie treści tej umowy przez świadczenie podporządkowanej pracy.

W rozstrzyganej sprawie sporne okazało się czy zainteresowana A. K. (1) była pracownikiem, czy zawarta przez strony umowa o pracę była ważna i w związku z tym, czy spełniała ona warunki do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Materiał dowodowy zebrany przez Sąd pozwala w pełni na przyjęcie, iż celem zawartej przez strony umowy o pracę nie było świadczenie pracy, ale ewentualna możliwość otrzymania przez A. K. (1) kredytu bankowego.

W sprawie bezsporne jest, że uczestnicy P. K. (1) - (...) S.C. i A. K. (1) jego żona sporządzili bezterminową umowę o pracę od dnia 1 marca

2012 r., jak też i to, że została ona zgłoszona do ubezpieczenia społecznego z tego tytułu.

Niemniej pracodawca nie dopełnił ze swej strony pozostałych czynności związanych

z zatrudnieniem tej pracownicy. Nie wypłacono jej umówionego wynagrodzenia, nie zostały opłacone składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, nie zostały odprowadzone zaliczki na podatek dochodowy.

Uwzględniając zeznania świadków - pracowników gorzelni oraz samych zainteresowanych Sąd przyjął, że A. K. (1) faktycznie od 1 marca 2012 r. nie podjęła podporządkowanej pracy na rzecz i pod kierownictwem pracodawcy, kontynuowała jedynie czynności, które wcześniej już wykonywała jako żona wspólnika, pomagając mu przy prowadzeniu gorzelni. W zasadzie od początku obie strony umowy o pracę wiedziały, że w jej pracy nic się nie zmieni poza dopełnieniem formalności związanych z zatrudnieniem. Obie strony miały też pełną świadomość, że spółka nie ma środków na wypłatę umówionego wynagrodzenia. Ponadto już wtedy spółka zalegała z wynagrodzeniami dla zatrudnionych pracowników, a należności związane z tymi wynagrodzeniami (podatek i składki) nie zostały do chwili obecnej uregulowane. W rezultacie po zawarciu umowy o pracę nic się nie zmieniło w zakresie obowiązków zainteresowanej. O czasie i rodzaju wykonywanej pracy decydowała sama, nie potrzebowała żadnych poleceń czy wskazówek od wspólników. Przez lata współpracy z mężem, a wcześniej z ojcem doskonale знаła pracę gorzelni i obowiązki biurowo-administracyjne z tym związane.

W okolicznościach sprawy spisanie umowy o pracę i osobiste wykonywanie przez zainteresowaną pracy w biurze gorzelni nie przesądza o ważności umowy o pracę. Poza dobrowolnością zawarcia umowy o pracę, osobistego jej świadczenia przez A. K. (1), ponoszenie ryzyka osobowego, gospodarczego i ekonomicznego przez pracodawcę oraz ciągłości świadczenia pracy brak pozostałych niezbędnych elementów umowy o pracę tj. zarobkowego celu i podporządkowania pracownika pracodawcy.

Cel, który w rzeczywistości przyświecał stronom umowy związany był z pozyskaniem środków finansowych dla spółki poprzez umożliwienie A. K. (1), jako pracownikowi zatrudnionemu na czas nieokreślony za wynagrodzeniem 4.000 zł brutto - kredytu bankowego w kwocie około 40 tys. zł. Tę okoliczność potwierdzili oboje zainteresowani. Dla oceny nin. sprawy nie ma wpływu okoliczność czy do zatrudnienia A. K. (1) doszło za zgodą obu wspólników. Decyzje co do zatrudniania pracowników podejmował, zgodnie z umową spółki, wyłącznie P. K. (1), był więc i w tym przypadku upoważniony do zawarcia umowy o pracę. Zarzuty wnioskodawcy A. Ł. (1) są

w tym zakresie nieistotne dla sprawy. Tym bardziej, że już wtedy między wspólnikami istniał konflikt i każdy z nich szukał sposobu rozstrzygnięcia sporu. Wnioskodawca proponował sprzedaż wyposażenia gorzelni, a zainteresowany próbował uzyskać kredyt bankowy poprzez zatrudnienie żony.

Przedstawione wyżej okoliczności zawarcia spornej umowy o pracę dają podstawę do stwierdzenia, że umowa ta zmierzała do obejścia prawa, ale była też pozorna.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym nie może dość w sytuacji, gdy zgłoszenie do ubezpieczenia dotyczy osoby, która nie jest pracownikiem a zgłoszenie to następuje pod pozorem zatrudnienia (np. wyroki z: 28.02.2001 II UKN 244/00, 18.10.2005r. II UK 43/05 OSNCP 2006 nr 15-16, poz. 251, 10.02.2006r. I UK 186/05 Lex Polonica nr 1368960, 18.05.2006r. III UK 32/06 Lex 957423).

Pozorność czynności prawnej i zawarcie umowy w celu obejścia prawa, stanowią dwa różne pojęcia prawne. Inne są przesłanki nieważności bezwzględnej czynności prawnej dokonanej dla pozorów - art. 83 § 1 k.c., aniżeli z powodu obejścia prawa art. 58 § 1 k.c.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Oświadczenie woli złożone jest dla pozorów wtedy, gdy z góry powziętym zamiarem stron jest brak woli wywołania skutków prawnych przy jednoczesnej chęci wprowadzenia w błąd innych osób lub organów. Z kolei według art. 58 § 1 k.c. czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z punktu widzenia formalnego nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez nią zakazane. Podkreślić też należy, że pojęcie obejścia praw i pozorów są znaczeniowo bliskie i niejednokrotnie pokrywają się. Ma to miejsce w sytuacji, gdy konkretna czynność prawna została zawarta z naruszeniem przepisu art. 83 k.c., a jednocześnie w celu obejścia prawa.

Z brzmienia przytoczonych przepisów kodeksu cywilnego w zw. z art. 300 k.p. wynika, że pozorność umowy wiąże się przede wszystkim ze zgodnym działaniem obu stron.

Czynność prawna pozorna charakteryzuje się trzema elementami, które muszą wystąpić łącznie: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozoru, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozoru. Złożenie oświadczenia woli dla pozoru oznacza, że osoba oświadczająca wolę w każdym wypadku nie chce, aby powstały skutki prawne, jakie zwykle prawo łączy ze składaniem przez nią oświadczeniem. Brak zamiaru wywołania skutków prawnych oznacza, że osoba składająca oświadczenie woli, albo nie chce w ogóle wywołać żadnych skutków prawnych, albo też chce wywołać inne, niż wynikałoby ze złożonego przez nią oświadczenia woli. Ponadto, aby uznać czynność prawną za pozorną adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na złożenie tego oświadczenia jedynie dla pozoru.

Pozorność stanowi wadę oświadczenia woli szczególnego rodzaju, bo dotyczącą oświadczenia złożonego świadomie i swobodnie dla pozoru drugiej stronie, która o takim charakterze oświadczenia wie i na to się zgadza. W wyroku z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 321/04 (...) -12/190, Sąd Najwyższy stwierdził, że umowę o pracę uważa się za zawartą dla pozoru (art. 83 § 1 k.c.), jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie o pracę jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy.

Również ocena rzeczywistego celu zawarcia umowy o pracę z dnia 28 lutego 2012 r. wymagała ustalenia, czy spółka miała w ogóle potrzebę zatrudnienia pracownika na stanowisku pracownika administracyjnego. Zebrany w sprawie materiał dowodowy przeczy istnieniu takiej potrzeby po stronie pracodawcy. Wcześniej nie było potrzeby zatrudniania żadnego pracownika na tym stanowisku, gdyż to A. K. (1) pomagając mężowi wykonywała te czynności. Po stronie płatnika składek nie było zatem rzeczywistej potrzeby zatrudnienia pracownika do prowadzenia spraw administracyjnych. Ponadto sytuacja finansowa spółki (...) S.C. nie pozwalała na zatrudnienie pracownika i to za wynagrodzeniem niemal czterokrotnie wyższym od pozostałych pracowników.

Ze zgromadzonego materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że obie strony umowy o pracę zawierając ją nie działały w dobrej wierze, świadomie zmierzały do fikcyjnego zatrudnienia. Zgodnie więc z dyspozycją zawartą w art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. pozorna umowa o pracę dotknięta jest nieważnością i jako taka nie mogła skutkować objęciem zainteresowanej ubezpieczeniem społecznym pracowników. (wyrok Sądu Najwyższego 2009-06-05, I UK 21/09, Monitor Prawa Pracy, Nr (...)).

Równocześnie cel, dla którego strony zawarły umowę o pracę w istocie nie wiązał się z umówioną pracą. Umowa o pracę miała być niejako środkiem do dalszych czynności związanych z pozyskaniem pieniędzy dla spółki. O ile zaciągnięcie pożyczki nie jest zakazane prawem, o tyle zawarcie umowy o pracę wyłącznie w takim celu nie może, w ocenie Sądu, korzystać z ochrony prawnej.

Natomiast w sprawie nie ma podstaw do przyjęcia, że zamiarem stron umowy było podjęcie pracy wyłącznie celem wyłudzenia świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

W okresie od marca do lipca 2012 r. zainteresowana nie korzystała z takich świadczeń. Równocześnie bez wpływu na wynik sprawy pozostaje fakt, iż wnioskodawca nieważności umowy o pracę A. K. (1) upatrywał w związku z jej ciążą i uzyskaniem prawa do zasiłku chorobowego, a następnie macierzyńskiego. Te świadczenia uzyskała ona w 2010/2011 r. w związku z podleganiem ubezpieczeniom jako osoba współpracująca z P. K. (1), co pozostaje poza zakresem zaskarżonej obecnie decyzji.

Mając powyższe na uwadze i w oparciu o powołane przepisy prawa sporną umowę o pracę należało uznać za nieważną, bowiem nie doprowadziła ona do nawiązania stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p. Tym samym nie zostały spełnione ustawowe przesłanki objęcia zainteresowanej A. K. (1) obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi i ubezpieczeniem zdrowotnym, wynikającymi z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. systemie ubezpieczeń społecznych. Stąd zaskarżoną decyzję należało zmienić, o czym orzeczono w wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.